

Markéta Kalinová: Možnosti individualizace, diferenciací a personalizace vyučování a učení

/diplomová práce/

Středem zájmu diplomové práce M. Kalinové je problematika vyučovacích strategií, metod a forem vhodných a účelných pro práci pedagoga.

Za teoretické východisko si autorka bere skutečnost, že každý učitel je jiný, každý žák je jiný, jiné jsou i potřeby vzdělání, jiné jsou i schopnosti učen. Přistupuje dnešní škola k žákům diferencovaně?

Nakolik respektuje individualitu? Jaké formy výuky a vyučovací postupy používá, jaké akcentuje? – To vše jsou jedny ze základních otázek, které si diplomantka ve své práci klade a které zkoumá.

Autorka práce velmi dobře zformulovala podstatu problému i cíle své práce. Je zřejmé, že problematika strukturovaného přístupu učitele k individuálním schopnostem a potřebám žáka ji opravdu zajímá a je jí i blízká.

Text je účelně strukturován do menších celků – kapitol a podkapitol, které mají svůj řád a logiku.

Kalinová nejprve zdůvodní, proč si dané téma zvolila a čím je jí vlastní. Zformuluje problém do jasné teze: Jak jsou na druhém stupni základní školy efektivně používány strategie vedoucí k individualizaci, diferenciaci vyučování a učení. Logicky pak následuje pojmenování teoretických východisek i pramenu inspirací (knihy amerických autorek G. H. Gregory, C. Chapman a C. A. Tomlinson, propagátorek diferencovaného pojetí výuky).

Teoretická část práce je uvozena statí Proč vůbec diferencovat a individualizovat školní výuku?

Diplomantka přistupuje k diferenciaci, individualizaci a personalizaci jako k fenoménům. Proto o nich pojednává v širším kontextu. Píše kupř. o stylech učení, druzích paměti... ale též o druzích diferenciací: učiva – vzdělávacího obsahu, procesu zpracování učiva a produktu – výstupů učení ad. V práci nechybí ani pasáž o kontextu historickém: diferenciací a individualizace v dějinách pedagogiky a kapitoly o zkušenostech v USA.

Byť je teoretické pojednání na kvalitativně vysoké úrovni, autorka „zbytečně“ neteoretizuje. Problém vždy spojuje s konkrétními realitami školy a školního prostředí - viz např. kapitola Podmínky úspěšné diferenciací s podkapitolami Navození atmosféry (Klima ve třídě), Spolupráce celé školy, Získání si důvěry žáků a rodičů a poznání žáka. Stejně je tomu i v popsání konkrétních typů vhodných učebních metod, postupů a prostředků ve výuce a vyučování.

Vlastní analýzy, vlastní úvahy a závěry autorka velmi dobře doplňuje erudovaně zvládnutou odbornou literaturou a odbornými prameny českými a zahraničními. Kalinová s naprostou samozřejmostí pracuje s anglickými originály, víc než zřejmá je výborná jazyková výbava a schopnost orientovat se v dané problematice.

Problémy diferenciací výukového procesu poměřuje autorka práce i s podobou tzv. reformy současného českého školství, resp. s některými jevy a skutečnostmi českého školského prostředí.

V empirické části diplomové práce zkoumá Kalinová konkrétní situaci v dané problematice v konkrétním prostředí a situacích: ve třídách 2. stupně jedné základní školy v místě svého bydliště, v Čelákovcích (ZŠ Kostelní). Výzkum provedla formou vlastního pozorování (při konkrétním vyučování) a dvěma typy dotazníků, z nichž jeden byl určen učitelům, druhý žákům školy.

Autorka dochází mj. k závěru, že ačkoliv se o diferencovaný přístup pedagogové vesměs snažili, „diferencovaná výuka se jeví jako velmi časově a organizačně náročná na to, aby bylo možno ji ve větší míře realizovat v běžné základní škole“.

Zajímavé jsou i dílčí popisy a závěry z vlastního pozorování při návštěvě vyučovacích hodin několika předmětů a setkání s učiteli a žáky.

M. Kalinová prokázala, že se v dané problematice velmi dobře orientuje. Má schopnost analytického myšlení i nadání pro syntetizující závěry. V empirické části navíc ukázala bystrý postřeh a smysl pro střízlivé hodnocení, správnou míru věcnosti.

Navíc umí o problému psát živě a čtivě. Má velmi dobré vyjadřovací schopnosti, dobře pracuje s jazykem. Vyjadřuje se pregnančně a přitom zajímavě. Inteligentní je i práce se zdroji a zahraniční literaturou. „Architektura“ diplomové práce je přirozená, logická a vzhledem ke zvoleným cílům naprosto účelná. Závěry jasné a poučné.

Zajímalo by mě, zda vedení školy, na které autorka provedla šetření, zajímaly závěry této práce. Práci doporučuji k obhajobě se známkou výborně.

30. 8. 2010

PhDr. Daniela Lautnerová